

บทบาทห้องสมุดยุคใหม่ในการสนองนโยบายของมหาวิทยาลัย

Roles of Modern Library to Support University

อนันศักดิ์ พวงอก

Anansak Phuangok

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการสารสนเทศดิจิทัล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Department of Digital Information Management, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Sisaket Rajabhat University

Anansakjub@gmail.com

Received: December 8, 2022

Revised: March 25, 2023

Accepted: March 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) เพื่อศึกษาบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลักดันวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 6 แห่ง โดยคัดเลือกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 3 แห่ง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 3 แห่ง กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 18 คน ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดจำนวน 18 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นแหล่งพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นศูนย์กลางการบริการวิชาการแก่ท้องถิ่น บทบาทและความสำคัญของห้องสมุดในการผลักดันวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยที่สำคัญคือ ห้องสมุดเป็นแหล่งจัดเก็บและรวบรวมองค์ความรู้ทุกประเภทและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศอย่างมีคุณภาพ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของอาจารย์ เป็นเสมือนห้องเรียนโดยเป็นแหล่งความรู้ในกระบวนการเรียนการสอน เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งศึกษาค้นคว้าของนักวิจัย เป็นแหล่งช่วยพัฒนางานวิจัยให้มีคุณภาพ เป็นแหล่งให้ความรู้แก่อาจารย์ นักศึกษา และบุคคลทั่วไป เป็นแหล่งสนับสนุนสารสนเทศให้แก่อาจารย์ในการบริการวิชาการ และเป็นแหล่งจัดเก็บ เผยแพร่ และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยและท้องถิ่น

คำสำคัญ: ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย

Abstract

This study was aimed at 1) studying the philosophy, visions, missions, and goals of Rajabhat Universities and 2) examining libraries' roles and importance in supporting universities' visions, missions, and goals. This qualitative research was conducted in six Rajabhat Universities located in the northeast of Thailand, three universities from the upper northeast and three from the lower northeast. The key informants consisted of 18 university administrators and 18 librarians selected by purposive sampling.

The research findings revealed that Rajabhat Universities are a higher education for local development. They are a source of development of graduates to be knowledgeable and virtuous. They are a center for academic services for the locals. The roles and importance of libraries in Rajabhat Universities are to drive universities' visions, missions. Furthermore, they serve as the faculty's research sources and classrooms in the teaching and learning process. They are the sources and learning centers for researchers to develop their research quality. They are the sources of instruction for faculties, students, and the general public and are the sources of information supporting the faculties for academic services. In addition, they are the sources of preservation and publicity of both universities' and locals' arts and cultures.

Keywords: Library, Rajabhat University, Visions, Missions, Goals

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการปฏิรูประบบราชการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ทั้งนี้ได้กำหนดให้องค์กรภาครัฐทุกประเภทปรับกระบวนการบริหารตามแนวคิดของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management) และแนวคิดการบริหารจัดการที่ดีในองค์กรและมีการนำแนวคิดในการจัดการสมัยใหม่เข้ามาใช้ จากการปฏิรูปดังกล่าวทำให้หน่วยงานภาครัฐทุกแห่งต้องปรับการบริหารจัดการโดยมีการตั้งเป้าหมายของการบริหารโดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ในการบริหารองค์กรอย่างชัดเจน ทั้งนี้แต่ละองค์กรพยายามที่จะสร้างความโดดเด่นที่แตกต่างขององค์กรตามศักยภาพที่มีอยู่ และเป้าหมายของการให้บริการขององค์กรภาครัฐอยู่ที่การให้ความสำคัญของประสิทธิภาพของการทำงาน และคุณภาพในการให้บริการแก่ประชาชน (Sirisamphan, 2006)

สำหรับสถาบันการศึกษาก็เช่นเดียวกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ คือมีการปรับเปลี่ยนการบริหารโดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย กลยุทธ์ที่จะผลักดันวิสัยทัศน์ให้ประสบผลสำเร็จ โดยดึงทรัพยากร จุดแข็ง ความเชื่อมโยงขององค์กรออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการผลักดันยุทธศาสตร์และเป้าหมายให้ประสบผลสำเร็จในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุง

ศิลปวัฒนธรรม แต่ด้วยปรัชญาการจัดตั้ง ศักยภาพด้านการบริหาร และสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันทำให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษามีจุดเน้นที่ต่างกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวเพื่อความชัดเจนของทิศทางการบริหารจัดการรวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และเป็นการส่งเสริมให้มีการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสูง Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation (2021) จึงได้มีการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาในประเทศไทยออกเป็น 5 กลุ่มคือ กลุ่ม 1 กลุ่มพัฒนาการวิจัยระดับแนวหน้าของโลก กลุ่ม 2 กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม กลุ่ม 3 กลุ่มพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่น กลุ่ม 4 กลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา และกลุ่ม 5 กลุ่มผลิตและพัฒนาบุคลากรวิชาชีพและสาขาจำเพาะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่น ที่เน้นการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและเป็นกลุ่มมหาวิทยาลัยใหม่ในประเทศไทยที่พัฒนามาจากความเป็นวิทยาลัยครู ก่อนที่จะปรับเปลี่ยนมาเป็นสถาบันราชภัฏและมหาวิทยาลัยราชภัฏดังเช่นปัจจุบัน (Rodhetphai et al, 2006) โดยมีวัตถุประสงค์ในการเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และมีปรัชญาในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเดียวกันคือ มุ่งเน้นการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและสังคมโดยการดำเนินบทบาทตามภารกิจต่าง ๆ โดยการบูรณาการศาสตร์สากลและศาสตร์ท้องถิ่นตามพันธกิจทุกด้าน การเป็นแหล่งวิชาการ เป็นแหล่งการศึกษาและภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยมีพันธกิจอยู่ 4 ด้าน คือ 1) มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรม 2) สร้างสรรค์และพัฒนางานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น 3) การบริการวิชาการ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้แก่ชุมชน เป็นที่พึ่งของชุมชน 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนมีความเจริญทางวัฒนธรรม เป็นชุมชนที่ได้รับการพัฒนาและมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

การที่จะผลักดันพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 4 ด้านให้บรรลุได้ ต้องใช้ทรัพยากรทุกอย่างในมหาวิทยาลัยรวมทั้งห้องสมุดด้วย กล่าวคือ ในองค์กรที่ประกอบด้วยโครงสร้างของสถาบันอุดมศึกษานี้ ห้องสมุดถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะช่วยในการส่งเสริมและผลักดันภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะการผลิตบัณฑิต การสร้างความรู้ การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยอันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์มหาวิทยาลัยให้เข้มแข็ง และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป (Ministry of Education, 2017)

จากสภาพและประเด็นปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านการจัดการสารสนเทศ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลักดันวิสัยทัศน์พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาให้เป็นกลยุทธ์ในการสร้างคุณค่าของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลักดันพันธกิจทั้ง 4 ด้าน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏให้ประสบผลสำเร็จต่อไปในอนาคต

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยสนับสนุนทางวิชาการ ซึ่งเป็นแหล่งจัดเก็บ จัดระบบ รวบรวม และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อทำหน้าที่โดยตรงในการบริการวิชาการแก่สถาบันต้นสังกัด ได้แก่ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมตามนโยบายหลักของสถาบันอย่างมีประสิทธิภาพ (Rapper et al, 1999; Tapanawongsanti, 2000; kancharoendee, 2003) ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์

5 ประการ (Feather J. and Sturges. 2003; Phaengpipat, 2004) ได้แก่ เพื่อการศึกษา (Education) เพื่อการวิจัย (Research) เพื่อข้อมูลและข่าวสาร (Information) เพื่อความจรรโลงใจ (Inspiration) และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ (Recreation)

จากวัตถุประสงค์ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าว ห้องสมุดจึงมีหน้าที่สนับสนุนการเรียน การสอน การวิจัย ให้ข้อมูลข่าวสารแก่อาจารย์และนักศึกษาของสถาบัน มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมภารกิจหลักของสถาบันทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่ขับเคลื่อนสถาบันไปสู่ความสำเร็จในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ ออกสู่สังคม และเป็นหน่วยงานที่ชี้วัดถึงคุณภาพของสถาบัน ด้วยเหตุนี้ห้องสมุดจึงมีส่วนสำคัญในการ ผลักดันยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย และเป็นเป้าหมายสำคัญในการผลักดันเป้าหมายต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้ประสบความสำเร็จทั้งด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อศึกษาบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลักดันวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทและความสำคัญของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลักดัน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิจัยบนพื้นฐานของการวิจัยเชิง คุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยประกอบด้วยพื้นที่ในการวิจัย กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ วิธีการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ผลข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

พื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้พื้นที่ในการวิจัยคือมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 6 แห่ง โดยเป็น มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยราชภัฏภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 36 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี จำนวน 18 คน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ประกอบด้วย ผู้บริหารห้องสมุด บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 18 คน ซึ่งมีแนวทางการเลือกกลุ่มเป้าหมายดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 คน ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	อธิการบดี/รอง อธิการบดี	คณบดี	รวม
อุดรธานี	1	2	3
มหาสารคาม	1	2	3
ร้อยเอ็ด	1	2	3
อุบลราชธานี	1	2	3
สุรินทร์	1	2	3
ศรีสะเกษ	1	2	3
รวม	6	12	18

กลุ่มที่ 2 ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 18 คน ประกอบด้วย (1) ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการห้องสมุด (2) บรรณารักษ์ที่มีตำแหน่งหัวหน้างาน (3) เจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบายและแผนของห้องสมุด ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาวิทยาลัยราช ภัฏ	ผู้อำนวยการหรือ รองผู้อำนวยการ ห้องสมุด	บรรณารักษ์ที่มี ตำแหน่งหัวหน้า งาน	เจ้าหน้าที่ฝ่าย นโยบายและ แผน	รวม
อุดรธานี	1	1	1	3
มหาสารคาม	1	1	1	3
ร้อยเอ็ด	1	1	1	3
อุบลราชธานี	1	1	1	3
สุรินทร์	1	1	1	3
ศรีสะเกษ	1	1	1	3
รวม	6	6	6	18

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนยุทธศาสตร์ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยการทำหนังสือขอข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 6 แห่ง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ความคิดเห็นต่อปรัชญา วิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนยุทธศาสตร์ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) บทบาทและ

ความสำคัญของห้องสมุดในการผลักดัน ปรัชญา วิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนยุทธศาสตร์ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารและวิเคราะห์เอกสารเพื่อ ทำการศึกษาปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนยุทธศาสตร์ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตลอดจนบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลักดันวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอนดังนี้

1. การจัดระเบียบทางกายภาพของข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาจัดเกลาภาษาและตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
2. การจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดแยกตามแหล่งของข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และจำแนกเนื้อหาตามประเด็นที่ได้เก็บข้อมูลมา
3. การจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จำแนกเนื้อหาตามประเด็นมาจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา
4. การสังเคราะห์และอธิบายเนื้อหา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาแล้วมาทำการสังเคราะห์เนื้อหา และอธิบายเนื้อหาโดยการนำเสนอในรูปของการบรรยาย

ผลการวิจัย

1. การศึกษาปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ปรัชญาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยที่มีรากฐานมา จากความเป็นวิทยาลัยครู และเป็นมหาวิทยาลัยของท้องถิ่น ดังนั้น ปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่สำคัญคือการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นแหล่งพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม และเป็นแหล่งการศึกษาของท้องถิ่น

1.2 วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางการผลิตบัณฑิตและการบริการวิชาการที่มีคุณภาพ เป็นที่พึ่งของท้องถิ่น และเนื่องจากว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยที่พัฒนามาจากวิทยาลัยครู จึงมีวิสัยทัศน์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือมุ่งเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ

1.3 พันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากการศึกษาพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่ามีความแตกต่างจากพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการพัฒนาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม พันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏจะมี 4 ด้านเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการ และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 ด้านการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม รักและผูกพันต่อท้องถิ่น

1.3.2 ด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการการพัฒนาท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย และชุมชน

1.3.3 ด้านการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเน้นการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่น เสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนให้มีคุณธรรม และมีความสามารถในการพัฒนาชุมชน

1.3.4 ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ผลักดันให้มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและภูมิภาค

1.3.5 อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏจะมีพันธกิจหลักครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน แต่ผู้บริหารยังมีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏควรจะมีพันธกิจเพิ่มอีก 1 ด้าน คือ พันธกิจด้านการผลิตและพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากว่ามหาวิทยาลัย ราชภัฏมีต้นกำเนิดมาจากวิทยาลัยครู และปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏถือเป็นสถาบันหลักในการผลิตและพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.4 เป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากพันธกิจทั้ง 4 ด้านดังกล่าว มหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีเป้าหมายในการปฏิบัติงาน 4 ด้าน ดังนี้

1.4.1 ด้านการผลิตบัณฑิต มีเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ มีความรู้ความสามารถที่โดดเด่น มีคุณภาพได้มาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพ

1.4.2 ด้านการวิจัย มีเป้าหมายคือ มีงานวิจัยและองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

1.4.3 ด้านการบริการวิชาการ มีเป้าหมายคือ มีการบริการวิชาการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีบนพื้นฐานความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

1.4.4 ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีเป้าหมายในการทำนุบำรุง อนุรักษ์ และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เสริมสร้างความรู้ในภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่น

2. บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลักดันพันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏมีส่วนสำคัญในการผลักดันวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยและเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันเป้าหมายต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้ประสบผลสำเร็จ และเมื่อวิเคราะห์บทบาทของห้องสมุดเชื่อมโยงกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยพบว่า ห้องสมุดมีส่วนสำคัญในการผลักดันทุกพันธกิจของมหาวิทยาลัย ทั้งด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนั้นในการศึกษาบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลักดันพันธกิจของมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทของห้องสมุดด้านการผลิตบัณฑิต จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดพบว่า บทบาทของห้องสมุดด้านการผลิตบัณฑิตที่โดดเด่นที่สุด คือ การเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีที่สุด นอกจากนี้ห้องสมุดยังมีบทบาทต่อการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 10 ประการ ได้แก่ 1) เป็นแหล่งจัดเก็บและรวบรวมองค์ความรู้ทุกประเภท 2) เป็นแหล่งให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ

3) เป็นแหล่งเรียนรู้และสืบค้นของนักศึกษา 4) เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย 5) เป็นแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ 6) เป็นแหล่งสารสนเทศที่ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้ 7) เป็นแหล่งส่งเสริมให้นักศึกษารักการอ่าน 8) เป็นแหล่งปรับปรุงหรือสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา 9) ทำหน้าที่เป็นห้องเรียน และ 10) ทำหน้าที่เสมือนผู้ช่วยสอนได้ เพื่อให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏมทบพาทดังกล่าว ห้องสมุดจะต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดต้องจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้ครบถ้วนตามหลักสูตรที่เปิดสอนและเพียงพอับความต้องการ โดยจัดหาตามความต้องการของทั้งนักศึกษาและอาจารย์ ทรัพยากรสารสนเทศต้องมีความหลากหลาย ทั้งที่เป็นหนังสือทั่วไป หนังสือตำรา (Textbook) สื่อโสตทัศนศึกษา สื่อมัลติมีเดีย และทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดหาจะต้องดี มีคุณภาพ และทันสมัย นอกจากการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศแล้วห้องสมุดยังต้องเป็นผู้จัดทำหรือสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยเช่นกัน อาจจะเป็นในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ และควรมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับห้องสมุดอื่น ๆ

2.1.2 ด้านการบริการ ห้องสมุดควรจะปรับปรุงแบบการให้บริการให้มีความทันสมัยมากขึ้น ให้มีลักษณะเป็นห้องสมุดมีชีวิต โดยการปรับปรุงบรรยากาศภายในห้องสมุดให้มีความผ่อนคลายมากขึ้น ให้นำเข้าใช้บริการและเหมาะสมกับการเรียนรู้ ลดกฎระเบียบที่เคร่งครัดจนเกินไป ควรจะเตรียมความพร้อมในการให้บริการในทุก ๆ ด้าน และต้องมีบริการพื้นฐานทุกอย่างในห้องสมุด ต้องปรับปรุงแบบการให้บริการเป็นบริการเชิงรุก ทำการศึกษาความต้องการของผู้ใช้เพื่อจัดบริการให้ตรงกับความต้องการ ให้บริการรูปแบบออนไลน์ ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา ต้องร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอนในการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใช้บริการ และมีบริการยืมระหว่างห้องสมุด

2.2 บทบาทของห้องสมุดด้านการวิจัย จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้บริหารห้องสมุดที่มีต่อพันธกิจด้านการวิจัยพบว่าบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏด้านการวิจัยที่โดดเด่นที่สุดคือ เป็นแหล่งสารสนเทศและความรู้ด้านการวิจัย นอกจากนั้นห้องสมุดยังมีบทบาทต่อการวิจัยของมหาวิทยาลัยอีก 5 ประการคือ 1) เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าของนักวิจัย 2) เป็นแหล่งรวบรวมงานวิจัย 3) เป็นแหล่งข้อมูลด้านการวิจัย 4) เป็นแหล่งช่วยให้งานวิจัยมีคุณภาพ 5) เป็นแหล่งอ้างอิงที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้ประสพผลสำเร็จห้องสมุดจะต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดต้องจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอย่างครบถ้วน มีทุกสิ่งที่นักวิจัยต้องการ ทรัพยากรสารสนเทศต้องมีคุณภาพ ทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย จัดหาฐานข้อมูลครอบคลุมทุกสาขาวิชา และตอบสนองความต้องการของนักวิจัย จัดหางานวิจัยที่หลากหลายสาขาวิชาทั้งตัวเล่มและแบบออนไลน์ จัดหางานวิจัยที่ผ่านการคัดกรองคุณภาพให้ได้มาตรฐาน จัดหาหนังสือตำราจากต่างประเทศ (Textbook) ให้ได้จำนวนมากเพื่อให้ได้เนื้อหาที่มีความทันสมัย จัดหางานวิจัยให้พอเพียงกับความต้องการ จึงจัดงานวิจัยเป็นกลุ่ม เช่น งานวิจัยด้านการเรียนการสอน งานวิจัยท้องถิ่น งานวิจัยระดับประเทศ งานวิจัยต่างประเทศ เป็นต้น และควรมีความร่วมมือกับห้องสมุดอื่นด้านทรัพยากรการวิจัย

2.2.2 ด้านการบริการ ห้องสมุดควรจะให้บริการแก่นักวิจัยดังนี้คือ ต้องทำวิจัยความต้องการของผู้ใช้เพื่อให้บริการได้ตรงกับความต้องการของนักวิจัย ให้บริการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุดได้จากทุกที่และพร้อมที่จะให้นักวิจัยได้สืบค้นตลอดเวลา มีให้บริการสืบค้นงานวิจัย บรรณารักษ์ต้องสามารถให้

คำแนะนำในการสืบค้นและทำวิจัยได้ ห้องสมุดต้องพัฒนาระบบการสืบค้นให้สะดวก รวดเร็ว และออนไลน์ ตลอดเวลา แนะนำแหล่งข้อมูลในการทำวิจัย จัดอบรมเทคนิคการสืบค้นข้อมูลให้นักวิจัย จัดอบรมการใช้ฐานข้อมูลต่าง ๆ จัดอบรมการทำวิจัยให้นักวิจัยมือใหม่ ให้บริการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรม ให้บริการแปลภาษาต่างประเทศ จัดหาพื้นที่ว่างเป็นห้องเฉพาะให้นักวิจัยได้มาศึกษาค้นคว้าและนั่งทำงาน

2.3 บทบาทของห้องสมุดด้านการบริการวิชาการ จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดที่มีต่อพันธกิจด้านการวิจัยพบว่า ห้องสมุดมีบทบาทที่โดดเด่นที่สุดในด้าน เป็นที่พึ่งของอาจารย์ในการออกไปบริการวิชาการ และห้องสมุดยังมีบทบาทที่สำคัญอีก 4 ประการคือ 1) เป็นแหล่งให้ความรู้แก่อาจารย์ นักศึกษา บุคคลทั่วไป 2) เป็นแหล่งสนับสนุนข้อมูลให้แก่อาจารย์ที่ออกไปบริการวิชาการ 3) เป็นแหล่งบริการวิชาการแก่บุคลากรภายในมหาวิทยาลัย 4) เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลเฉพาะด้านให้แก่อาจารย์ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จห้องสมุดจะต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดต้องจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลาย ทันสมัย ครบถ้วนมีความพร้อม และสะดวกในการสืบค้น และควรจัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาให้บริการเพิ่มเติม ควรจัดเก็บและให้บริการสารสนเทศท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีข้อมูลความต้องการของท้องถิ่น อาจตรวจสอบหรือข้อมูลรายงานจากจังหวัด

2.3.2. ด้านการบริการวิชาการ ห้องสมุดสามารถให้บริการวิชาการได้ 2 รูปแบบ ได้แก่

2.3.2.1 ห้องสมุดเป็นผู้ให้บริการเอง ห้องสมุดต้องให้บริการแก่ทุกคนไม่เลือก เฉพาะนักศึกษาหรืออาจารย์ต้องทำแบบสำรวจความต้องการข้อมูลในการออกไปบริการวิชาการเพื่อให้บริการตามความสนใจของผู้รับบริการ มีส่วนร่วมในการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยโดยการจัดอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่นักศึกษา นอกจากนี้ยังต้องจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ชุมชน เช่น ให้ความรู้เรื่องห้องสมุดแก่ครูในโรงเรียนต่าง ๆ หรือจัดทำห้องสมุดให้กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จัดนิทรรศการเกี่ยวกับการอ่าน การเล่านิทาน หรืออาจจะช่วยชุมชนจัดห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้

2.3.3.2 ห้องสมุดร่วมมือกับอาจารย์ในการให้บริการ ห้องสมุดควรร่วมมือกับอาจารย์ในการบริการวิชาการแก่ท้องถิ่น โดยการให้บริการข้อมูลแก่อาจารย์ที่จะออกไปบริการวิชาการ จัดทำฐานข้อมูลความรู้ของอาจารย์เพื่อให้บริการได้ถูกต้อง อาจารย์เองก็ควรจะมีฐานข้อมูลของห้องสมุดจะได้ประโยชน์ของกันและกัน ห้องสมุดควรรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้ที่อาจารย์ได้ออกไปบริการวิชาการ ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้และจัดเก็บความรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่อาจารย์ตามสาขาวิชา ประชาสัมพันธ์หรือแนะนำบทความทางวิชาการที่อาจารย์แต่ละคนสนใจและสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการกับห้องสมุดอื่น

2.4 บทบาทของห้องสมุดด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดที่มีต่อพันธกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมพบว่า ห้องสมุดมีบทบาทที่โดดเด่นที่สุดคือ เป็นแหล่งสารสนเทศที่สำคัญด้านศิลปวัฒนธรรม และยังมีบทบาทที่สำคัญอีก 6 ประการ คือ 1) เป็นแหล่งจัดเก็บเอกสาร ข้อมูล ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยและท้องถิ่น 2) เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น การจัดนิทรรศการเอกสารต่าง ๆ แผ่นพับ เว็บไซต์ 3) เป็นแหล่งสนับสนุนข้อมูลทั้งเอกสารและหลักฐานด้านศิลปวัฒนธรรมแก่มหาวิทยาลัย 4) เป็นเสมือนหอจดหมายเหตุของมหาวิทยาลัย 5) เป็นแหล่งให้บริการสารสนเทศท้องถิ่น 6) เป็นแหล่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยและของท้องถิ่น

เพื่อให้ประสบผลสำเร็จห้องสมุดจะต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ 1) สร้างองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นออกมาให้ได้ เช่น บทความ รายงานวิจัย เป็นต้น 2) ทำการจัดการความรู้เพื่อสกัดความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ความรู้ต่าง ๆ ในท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านออกมาจัดเก็บในรูปแบบของเอกสารและเผยแพร่ในรูปแบบของการจัดนิทรรศการ 3) จัดตั้งศูนย์สารสนเทศท้องถิ่นภายในห้องสมุด 4) จัดแสดงหนังสือ ตำรา ด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งหนังสือในปัจจุบันและในอดีต เช่น สมุดข่อย ไບลาน 5) สร้างห้องเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะ 6) จัดนิทรรศการ การประกวด หรือการแข่งขันด้านศิลปวัฒนธรรม 7) จัดนิทรรศการโดยการแสดงของจริง 8) จัดนิทรรศการเวียนตามวันสำคัญ เทศกาล ประเพณีต่าง ๆ 9) ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมให้คนทั่วไปได้รับรู้ และ 10) ควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยในการจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยห้องสมุดเป็นผู้สนับสนุนสารสนเทศ

รายละเอียดของการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อบทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนพันธกิจของมหาวิทยาลัย

พันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ	ความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
ด้านการผลิตบัณฑิต	ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้ตามความต้องการของผู้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และสืบค้นของนักศึกษา เป็นแหล่งส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน ให้รู้จักการวิเคราะห์และสังเคราะห์สิ่งที่ได้จากการอ่าน เป็นแหล่งสร้างพฤติกรรมของนักศึกษา ทำหน้าที่เป็นห้องเรียน เป็นเสมือนผู้ช่วยอาจารย์ เป็นแหล่งจัดเตรียมองค์ความรู้ และเป็นแหล่งจัดหาทรัพยากรสารสนเทศทั้งรูปแบบตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ ดังนั้นห้องสมุดต้องมีทรัพยากรสารสนเทศที่ดี มีคุณภาพตรงกับความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ จัดหาทรัพยากรให้หลากหลาย ประสานกับอาจารย์ในการนำนักศึกษาเข้ามาเรียนรู้ในห้องสมุด นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาให้บริการ
ด้านการวิจัย	ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของนักวิจัย เป็นแหล่งรวบรวมงานวิจัย เป็นตัวเสริมให้งานวิจัยมีคุณภาพ ดังนั้นห้องสมุดต้องจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่เพียงพอและตรงกับความต้องการของนักวิจัย ควรมีความร่วมมือกับห้องสมุดอื่นด้านการวิจัย จัดอบรมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ จัดหาพื้นที่ว่างเป็นห้องเฉพาะให้นักวิจัยได้มาศึกษาค้นคว้าและนั่งทำงาน ห้องสมุดควรจัดนิทรรศการเผยแพร่งานวิจัยใหม่ ๆ หรือเทคนิคการทำวิจัยใหม่ ๆ ให้แก่อาจารย์
ด้านการบริการวิชาการ	ห้องสมุดเป็นแหล่งให้ความรู้แก่อาจารย์ นักศึกษา บุคคลทั่วไปเป็นแหล่งบริการข้อมูลและจัดเตรียมองค์ความรู้ให้แก่อาจารย์ที่จะออกไปบริการวิชาการ และเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลเฉพาะด้านให้แก่อาจารย์ ดังนั้นห้องสมุดควรให้บริการ

พันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ	ความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
	ตามความสนใจของผู้รับบริการ จัดบริการส่งเสริมการอ่าน จัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาให้บริการเพิ่มเติม
ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	ห้องสมุดเป็นแหล่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยและท้องถิ่น เป็นแหล่งจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญของมหาวิทยาลัยและของท้องถิ่น เป็นแหล่งสนับสนุนข้อมูลให้แก่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ดังนั้นห้องสมุดควรสร้างห้องเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะ จัดนิทรรศการ ประกวด แข่งขันด้านศิลปวัฒนธรรม จัดแสดงหนังสือ ตำราด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งหนังสือในปัจจุบันและในอดีต เช่น สมุดข่อย ไบลาน จัดนิทรรศการตามวันและประเพณีที่สำคัญ ทำการจัดการความรู้เพื่อสกัดองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยกระดับมาจากความเป็นวิทยาลัยครู มีการกำหนดรากฐานความคิดของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และคำว่าราชภัฏมีความหมายว่า “ความเป็นคนของพระราชอาญาผู้อาสาของแผ่นดิน หรือนักปราชญ์ของพระราชอาญา” (Rodhetphai et al, 2006) ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสืบสานโครงการในพระราชดำริจึงเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างสมบูรณ์ และอยู่ในหัวใจของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างฝังรากลึก จากการศึกษาครั้งนี้พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏให้ความสำคัญกับการเป็นท้องถิ่นเป็นอย่างมากโดยแทรกซึมอยู่ในทุกจุด จากการที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ปรัชญาของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 6 แห่งพบว่าปรัชญาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่กำหนดขึ้นก็คือ “เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” และเมื่อสังเคราะห์ในภาพรวมยังพบว่าปรัชญาที่สำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏนั้นประกอบด้วย 1) เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งนำการพัฒนาท้องถิ่นและสังคม สร้างสรรค์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น 2) เป็นแหล่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และ 3) เป็นแหล่งพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม และมีความเป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น จากปรัชญาของมหาวิทยาลัยราชภัฏดังกล่าวส่งผลให้มหาวิทยาลัยราชภัฏมีวิสัยทัศน์ในการมุ่งไปสู่การเป็นสถาบันการศึกษาแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นแหล่งความรู้และที่พึ่งของท้องถิ่น ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่น ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีพันธกิจในการผลิตบัณฑิตที่มีทั้งความรู้ มีคุณธรรม รักและผูกพันต่อท้องถิ่น มีการวิจัยที่สามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้ มีการบริการวิชาการที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่น และมีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งผลการค้นพบนี้ไม่เป็นที่น่าแปลกใจมากเนื่องจากว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏนั้นยกระดับมาจากความเป็นวิทยาลัยครู

อย่างไรก็ตาม ในสภาพการณ์ปัจจุบันที่โลกกำลังก้าวไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สภาพสังคมที่ใช้ความมั่งคั่งเป็นตัววัดความสำเร็จ (Jingjit, 2011) แต่ผลการค้นพบที่ไม่คาดคิดในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏยังไม่ลืมรากเหง้าของตน ถึงแม้ว่าทุกคนจะพยายามทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุดที่ผลักดันให้มหาวิทยาลัยก้าวไปสู่

ความสำเร็จท่ามกลางการแข่งขันระดับสูงกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ แต่จากการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏในด้านปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพบว่า ทุกคนยังคงเข้าใจตรงกันและให้ความสำคัญกับการนำพาท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการผลักดันวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้ค้นพบว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏมีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นในหลาย ๆ ด้านทั้งด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนพันธกิจของมหาวิทยาลัยเนื่องจากห้องสมุดเป็นหน่วยงานย่อยที่อยู่ภายใต้มหาวิทยาลัย จึงมีหน้าที่สนับสนุนพันธกิจขององค์กรหลัก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ Rodger (2007) ที่ได้กล่าวไว้ว่าห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของระบบใหญ่ซึ่งระบบใหญ่นี้เรียกว่าระบบเจ้าภาพหรือองค์กร (Host System) ซึ่งองค์กรเป็นผู้สร้างห้องสมุดขึ้นมา และห้องสมุดก็ต้องการองค์กรมากกว่าองค์กรต้องการห้องสมุดเนื่องจากองค์กรยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อองค์กรเช่นกัน ดังนั้นห้องสมุดจึงต้องมีการสร้างความสำคัญหรือคุณค่าต่อองค์กรเพื่อให้องค์กรเห็นความสำคัญของห้องสมุด

จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Saenwa (2009) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรคุณภาพนั้นห้องสมุดต้องมีการพัฒนาการบริหารโดยใช้การจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยห้องสมุดต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และแผนกลยุทธ์อย่างชัดเจนแล้วดำเนินงานตามแผนเพื่อไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ การที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏจะสามารถทำหน้าที่ในการผลักดันวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยได้ ห้องสมุดควรจะมีกลยุทธ์ในการพัฒนาหน่วยงาน ผู้วิจัยมองว่ากลยุทธ์ที่น่าจะมีความสำคัญต่อการพัฒนามากที่สุดมี 2 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ด้านการบริหาร และกลยุทธ์ด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งกลยุทธ์ทั้ง 2 ด้านนี้จะเป็นพื้นฐานที่จะพัฒนากลยุทธ์อื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จต่อไป นั้นหมายความว่าห้องสมุดต้องมีการปรับโครงสร้างในการบริหารโดยกำหนดเป็นคณะกรรมการ มีหน้าที่วางแผนห้องสมุดให้มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อปรับโครงสร้างการบริหารได้แล้วก็จะสามารถกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของห้องสมุดได้เป็นอย่างดีทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว เพื่อให้มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย (Wittayawuttikul, 2019) นอกจากกลยุทธ์ด้านการบริหารแล้ว กลยุทธ์ด้านการพัฒนาบุคลากรก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน บุคลากรต้องได้รับการปรับกระบวนการทัศน์ในการให้บริการ โดยมองว่าห้องสมุดเป็นหน่วยงานธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับลูกค้าก่อนเป็นอันดับแรกและมีความสามารถในการจัดการสารสนเทศได้เป็นอย่างดี สามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการได้ การที่จะพัฒนาบุคลากรให้เป็นอย่างนั้นได้ห้องสมุดต้องกำหนดสมรรถนะ (Competency) ของบุคลากรไว้เพื่อเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งบุคลากรที่ทำงานอยู่ก่อนแล้วและเป็นเกณฑ์ในการรับบุคลากรเข้ามาใหม่ ซึ่งจะช่วยให้ห้องสมุดสามารถคัดกรองบุคคลที่มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

มหาวิทยาลัยราชภัฏต้องรับรู้ถึงบทบาทและความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดนโยบายของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การกำหนดให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีที่สุดของมหาวิทยาลัย และห้องสมุดเป็นแหล่งช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่มหาวิทยาลัย ช่วยให้มีมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงทั้งด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดว่า บุคลากรของห้องสมุดต้องมีสมรรถนะหลักอย่างไรและมีสมรรถนะประจำตำแหน่งอย่างไร ผลการวิจัยที่ได้จะนำไปกำหนดเป็นสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาบุคลากรของห้องสมุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Feather, J. and P.Sturges. (2003). *International Encyclopedia of Library and Information Sciences*. Oxfordshire: Routledge.
- Jingjit, R. (2011). *Global Mega Trends and Impact on the Economy*. Bangkok: Trade Policy and Strategy Office.
- Kancharoendee, S. (2003). *Management of Library of Higher Education as Autonomous University*. A Thesis of the Master Degree of Library and Information Sciences, Khon Kaen University.
- Ministry of Education. (2017). *Direction of the National Education Plan 2017-2031 with the Development of the Library*. <http://moe.go.th>
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2021). *Assigning Higher Education Institutions to be affiliated with the group of Higher Education Institutions*. Retrieved from <https://campus.campus-star.com/education/147278.html>
- Phaengpipat, S. (2004). *Thai for Communication and Information Retrieval*. Bangkok : Odeon Store.
- Rapper et al. (1999). *Modern Library Management and Organizing Database for Internet Network*. Bangkok: Sum System.
- Rodger, E. J. (2007). What's a Library Worth? Retrieved from <https://www.nfls.lib.wi.us/uploads/5/5/1/3/55139073/worth.pdf>
- Rodhetphai, C. et al. (2006). *From Teacher Training to Rajabhat University*. Nakhon Pathom: Nakhon Pathom Rajabhat University.

- Saenwa, S. (2009). *Guidelines for Developing Libraries of Higher Education Institutions to be Quality Organization* (A Thesis of the Doctor of Philosophy Khon Kaen University)
- Sirisamphan, T. (2006). *New Method of Public Administration: Context and Technique*. (2nd ed). Bangkok: Office of the Public Sector Development Commission.
- Tapanawongsanti, W. (2000). *Library Organizing and Administration*. Bangkok: Silpabannakarn.
- Wittayawuttikul, R. (2019). *University Libraries Organizational Structure of Hong Kong and Singapore*. Retrieved from <https://ruchareka.wordpress.com/tag/>